▲ Biotop ťuhýka rudohlavého u Zvoníčkova. Foto Vít Tejrovský.
▶ Ťuhýk rudohlavý. Foto Radek K. Lučan.

Ťuhýk rudohlavý v Doupovských horách

Vít Tejrovský, AOPK ČR, Správa CHKO Slavkovský les a krajské středisko Karlovy Vary

Ťuhýk rudohlavý (*Lanius senator*) je středně velký druh pěvce, větší než vrabec. Dospělý samec má červenohnědé temeno a šíji, černou masku přes oko, zasahující na čelo, a černý hřbet. Křídla jsou černá s bílými kořeny ručních letek, ramena, kostřec a lemy černého ocasu jsou bílé. Samice jsou celkově matnější, některé se podobají samcům. Mladí ptáci pak mají světle vlnkovaný hřbet a tmavě vlnkovanou spodinu a podobají se mláděti ťuhýka obecného.

Jedná se o teplomilného ptáka, který si za svá hnízdiště vybírá místa co nejvíce osluněná. Nejčastěji obývá jižní svahy, které jsou řídce porostlé stromy, polní remízky, okraje listnatých lesů, ale i aleje starých stromů, větší sady a zahrady. Obvykle vyžaduje v teritoriu holou zem. Hnízdí od května do července 1× ročně. Hnízdo je ze suchých stébel a ve výstelce je silná vrstva peří, srsti a rostlinné vlny. Snůška je tvořena 4–6 vajíčky. Vylétnutá mláďata rodiče ještě 3-4 týdny přikrmují. Potrava ťuhýka rudohlavého je výhradně živočišná, různý hmyz, hlavně kobylky, sarančata, brouci a motýli včetně housenek (Hudec et al. 2005).

Žije ve střední a jižní Evropě po Kavkaz a dále po Írán, a také v severní Africe. Je tažný, zimuje v savanách tropické Afriky. V České republice byl v 19. století ještě místy dost početný. Hlavními místy výskytu byly severní Čechy (od Podkrušnohoří přes České Středohoří po Mnichovo Hradiště) a Polabí (až na Čáslavsko). Již koncem století byl zaznamenán úbytek stavů, v teplejších oblastech republiky však hnízdil ještě celkem pravidelně až asi do roku 1960. V letech 1973–77 u nás hnízdilo jen 10–30 párů, při dalším sčítání 1985–89 do 3 párů, v současnosti u nás tento druh s největší pravděpodobností nehnízdí a poměrně vzácná jsou i pozorování jednotlivých ptáků (Šťastný et al. 1996).

Úbytek hnízdících párů je v současné době plošně pozorován v celé Evropě. Po roce 2000 existuje z České republiky jen několik ojedinělých pozorování. Od Doupovských hor je nejbližší záznam z roku 2011 z Českého středohoří. Ťuhýk rudohlavý je nejvzácnější z našich ťuhýků.

4. června 2014 byl v Doupovských horách zjištěn výskyt jednoho dospělého samce ťuhýka rudohlavého. Pozorování je z oblasti Dubiny ve východní části Doupovských hor, jižně nad bývalou obcí Zvoníčkov, na hranici Ústeckého a Karlovarského kraje. Jedná se o mírně východně ukloněnou plošinu zarostlou rozptýlenou vegetací trnitých křovin s jednotlivými mezemi, v nadmořské výšce kolem 600 metrů nad mořem. Lokalitu protínají vyježděné cesty a tufové výchozy s velmi sporou vegetací a holou zemí. Zjištěný výskyt plně spadá do období hnízdění tohoto druhu.

Doupovské hory svým charakterem, s velkými plochami rozvolněné zeleně na svých zejména jižně a východně ukloněných svazích, určitě představují vhodné podmínky pro výskyt i hnízdění tohoto druhu. Prokázat vyhnízdění tohoto, pro nás vzácného a ubývajícího druhu v této části České republiky, je tedy další výzvou do budoucna.

Literatura:

Hudec K., Šťastný K. a kol. (2005): Fauna ČR. Ptáci 3/II. Academia Praha.

Šťastný K., Bejček V., Hudec K. (1996): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989. Nakladatelství a vydavatelství H+H.